

PATVIRTINTA
Rokiškio r. Juodupės gimnazijos
Direktoriaus 2024 m. rugpjūčio 30 d.
Įsakymu Nr. V-283

**ROKIŠKIO R. JUODUPĖS GIMNAZIJOS
NEFORMALIOJO ŠVIETIMO SKYRIUS**

P. Cvirkos 16, Juodupė, Rokiškio r.

**TEATRO
NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PROGRAMA**

Programą rengė:
Mokytoja Drąsutė Jarušauskienė

Programos trukmė: 4 metai

Programos apimtis: 4 sav. val.
Iš viso: 560 val.

Programos dalyvių amžius: 7-18 metai
NŠPR kodas: 120400595

Suderinta:
neformaliojo švietimo skyriaus vedėja
V. Sadauskienė

Juodupė, 2024

TEATRO NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PROGRAMA

Teatro NVŠ programos paskirtis – sukurti palankias sąlygas mokiniams patirti teatrinės raiškos ir teatro pažinimo bei supratimo džiaugsmą, plėtoti jų kūrybinius ir kritinio mąstymo gebėjimus, skatinti teatro meno ir kultūrinės patirties poreikį, taip prisidedant prie mokinio kaip kūrybiškos, savarankiškos, refleksyvios, tolerantiškos, pilietiškai sąmoningos ir visuomeniškai atsakingos, sveikai ir darniai su aplinka sugyvenančios asmenybės ugdymo. Teatro programa yra laisvai pasirenkama, mokymosi procesas fragmentiškas, lanksčiai derinamas prie kitų dalykų ugdymo veiklų bei mokinių gebėjimų ir poreikių.

Teatro NVŠ programa – viena atviriausių skirtingų dalykų integracijai meninio ugdymo sričių, nes čia galima praktiškai išbandyti daugelį teoriškai įgytų žinių, o teatro formų ir raiškos būdų lankstumas leidžia teatrinėmis priemonėmis kelti ir bandyti spręsti aktualias asmeninio ir socialinio gyvenimo problemas.

PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR STRUKTŪRA

Programos tikslas – padėti mokiniams įgyti pradinės teatro krypties žinias, gebėjimus ir įgūdžius, nuosekliai ir sistemingai ugdyti jų prigimtinius gebėjimus ir individualumą, kultūrinį sąmoningumą ir estetinę nuovoką.

Programos uždaviniai:

- ✓ padėti mokiniams išmokti tikslingai naudotis pagrindinėmis teatro raiškos priemonėmis;
- ✓ atskleisti ir plėtoti mokinių meninius gebėjimus;
- ✓ ugdyti mokinių kultūrinį sąmoningumą ir estetinę nuovoką, kuriant meniškai vertingą, įvairią ir estetišką, kūrybiškumą skatinančią ugdymosi aplinką, lankant kultūrinius renginius.

Programą sudaro šie dalykai:

- ✓ vaidyba;
- ✓ sceninė kalba;
- ✓ sceninis judesys;
- ✓ vaidinimų kūrimas.

VAIDYBA:

Vaidybos paskirtis – lavinti kūrybinį dėmesį, vaizduotę, pojūčius, fantaziją, emocinę atmintį, pastabumą, išmonę, drąsą, bendravimą ir bendradarbiavimą, pasitikėjimą savimi. Skatinti mokinių kūrybinius išgyvenimus, kritinį mąstymą, suteikti galimybes individualiai išraiškai.

Vaidybos tikslas – puoselėjant individualumą ir prigimtines galias padėti mokiniams įgyti vaidybos pradmenis, ugdyti kūrybiškumą ir estetinę nuovoką, tvirtą charakterį, bendravimo gebėjimus, pasitikėjimą savimi.

Vaidybos uždaviniai:

- ✓ mokyti mokinius organiškai ir tikslingai atlikti sceninį veiksma;
- ✓ nuosekliai lavinti mokinių kūrybinį mąstymą ir improvizacinius gebėjimus;
- ✓ mokyti mokinius analizuoti, suvokti, vertinti įvykius, reiškinius, veiksmus, išgyvenimus;
- ✓ skatinti mokinių aktyvų dalyvavimą teatrinėje veikloje.

Vaidybos veiklos sritys:

- ✓ pagrindiniai vaidybos elementai;
- ✓ improvizacija;
- ✓ vaidybos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Vaidybos mokymas:

- ✓ mokymosi trukmė – 4 metai.
- ✓ mokymuisi skiriama po 1 valandą per savaitę;
- ✓ pamokos vyksta grupėje, gali būti sudarytos mobilios grupės;

- ✓ naudojami mokymo(si) metodai, kurie parenkami atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių amžių, asmeninius gebėjimus ir poreikius.

Mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis - pagrindiniai vaidybos elementai	
Nuostata – stengtis vaidinti organiškai ir raiškiai	
Esminis gebėjimas – tikslingai ir organiškai veikti sceninėmis aplinkybėmis	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Pašalinti vidinę ir fizinę įtampą.	1.1.1. Susieti vidinį ir išorinį laisvumą, atliekant užduotis; 1.1.2. palyginti atliekamą veiksmą esant įtampai ir be jos; 1.1.3. pateikti įtampos atpalaidavimo pratimų pavyzdžių.
1.2. lavinti dėmesį, pojūčius, emocinę atmintį, vaizduotę ir fantaziją, pastabumą, išmonę, drąsą, pasitikėjimą savimi.	1.2.1. Apibūdinti kūrybinio dėmesio ratus (mažasis, vidutinis, didysis, didžiausias), bruožus (kryptingumas, aktyvumas, nuoseklumas, nepertraukiamumas); 1.2.2. pateikti pratimų pavyzdžių kūrybinio dėmesio, pojūčių, vaizduotės ir fantazijos, emocinės atminties, pastabumo, drąsos lavinimui; 1.2.3. stiprinti valingą dėmesį, kaip būtiną sceninio veiksmo sąlygą.
1.3. Tikslingai, logiškai ir organiškai veikti sceninėmis aplinkybėmis.	1.3.1. Atpažinti sceninį veiksmą kaip žmogaus poelgių grandinę, nukreiptą į tam tikro tikslo siekimą; 1.3.2. apibūdinti pagrindinius sceninio veiksmo bruožus: aktyvumas, kryptingumas, nuoseklumas, nepertraukiamumas, organiškumas; 1.3.3. išreikšti emocijas ir jausmus kaip aktyvaus, kryptingai atlikto veiksmo rezultatą; 1.3.4. numatyti ryšį tarp vidinio (psichologinio) ir išorinio (fizinio) veiksmo vienovės būtinumo; 1.3.5. Apibūdinti siekinio esmę (kodėl, kam darau? Ką darau? Kokie mano veiksmai? Kaip darau? Kokie prisitaikymai?).
1.4. Sukurti nesudėtingą individualų etiudą pateisinto tylėjimo sąlygomis.	1.4.1. Apibūdinti etiudo temą, pagrįsti pasirinkimą; 1.4.2. palyginti pasirinktą temą su realaus gyvenimo pavyzdžiais; 1.4.3. įvardyti pagrindinius etiudo kūrimo reikalavimus.
1.5. Plėtoti bendravimą su partneriu, sukurti porinį etiudą pateisinto tylėjimo sąlygomis	1.5.1. Atpažinti bendravimą, kaip nepertraukiamą vidinį ryšį su partneriu (išgirsti, pamatyti, vertinti situaciją, atkreipti į save dėmesį, atsakyti, veikti); 1.5.2. paaiškinti, kad, bendraujant su partneriu, užpildyti pauzes galima vidiniu monologu, veiksmu; pateikti vidinio monologo pavyzdžių; 1.5.3. apibūdinti etiudo temą, pagrįsti pasirinkimą; 1.5.4. įvardyti ir susieti etiude bendravimo ypatybes: situacijos įvertinimas, elgesio kaita, vidiniai ir išoriniai prisitaikymai, sprendimo priėmimas.
2. Veiklos sritis - improvizacija	
Nuostata – spontaniškai ir drąsiai reikšti netikėčiausias idėjas ir sumanymus, pasitikėti savimi	
Esminis gebėjimas – kūrybiškai ir organiškai veikti tam tikromis teatrinėmis aplinkybėmis	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Improvizuoti pagal savo sukurtas ar pasiūlytas situacijas, įvykius, žodžius, sakinius, temas.	2.1.1. Pasitelkti fantaziją, vaizduotę, visas savo kūrybines galias, kuriant tikrovę čia ir dabar; 2.1.2. nusakyti esamas aplinkybes, pagrindinį įvykį, priežastinį ryšį tarp įvykių, siekiamybės.

2.2. Kurti ir vaidinti situacijas, perteikiančias įvairias emocijas ir nuotaikas.	2.2.1. Apibūdinti atliekamų improvizacijų veikėjų emocijas, nuotaikas
2.3. Kurti spontaniškas improvizacijas su įsivaizduojamais daiktais.	2.3.1. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, kaip galima pasinaudoti daiktais įsivaizduojant
3. Veiklos sritis - vaidybos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – tenkinti teatrinės saviraiškos poreikius, dalyvauti klasės, kolektyvo vaidinimuose, koncertuose, teatrų šventėse, festivaliuose, spektakliuose, kultūriniuose renginiuose	
Esminis gebėjimas – vaidinti viešai, stebėti ir vertinti spektaklius, kultūrinius renginius	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Dalyvauti klasės, mokyklos koncertuose, teatrinuose, kultūriniuose renginiuose, festivaliuose, šventėse.	3.1.1. Atlikti pasirinktą vaidybinių improvizacijų klasės ar mokyklos teatriname ar kitokiame kultūriniame renginyje; 3.1.2. pašalinti vidinę ir fizinę įtampą viešo pasirodymo metu.
3.2. Analizuoti savo ir kitų vaidybinius, sceninės kultūros ir elgesio pasiekimus.	3.2.1. Įvardyti pratimo ar improvizacijos atlikimo, sceninės kultūros ir elgesio vertinimo kriterijus; 3.2.2. apibūdinti ir savo ir klasės draugų sceninę kultūrą, elgesį, vaidybą (išskiriant teigiamus ir neigiamus atlikimo aspektus).
3.3. Tinkamai elgtis scenoje.	3.3.1. Paaiškinti esminius sceninės kultūros ir elgesio reikalavimus

Vaidybos turinys:

pagrindiniai vaidybos elementai: fizinės ir dvasinės įtampos atpalaidavimas. Išorinis ir vidinis laisvumas. Kūrybinio dėmesio lavinimas: dėmesio objektas, dėmesio ratai, dėmesio koncentravimas, remiantis penkiais pojūčiais (rega, klausa, lytėjimu, uosle, skoniu). Kūrybinės vaizduotės lavinimas: vaizduotė ir santykis su objektu, to santykio keitimas, veiksmas su įsivaizduojamais daiktais. Sceninių aplinkybių įsivaizdavimas ir vertinimas. Vidinio monologo kūrimas. Tiesos jausmas. Siekinys. Konfliktas. Sceninis veiksmas – poelgių grandinė, nukreipta į tam tikro tikslo siekimą. Sceninio veiksmo logiškumas. Psichologinio ir fizinio veiksmo vienovė. Individualių etiudų vaidinimas pateisinto tylėjimo aplinkybėmis. Sceninis bendravimas, partnerio pajautimas. Porinio bendravimo etiudų vaidinimas pateisinto tylėjimo aplinkybėmis.

improvizacija: emocinės atminties, vaizduotės, pastabumo, drąsos, pasitikėjimo lavinimas, gebėjimas atpažinti jausmus, nuotaikas ir juos išreikšti vaidinant. Spontaniškos improvizacijos;

vaidybos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje: sceninės patirties pradmenys – elgesys scenoje, viešas vaidybos pratimų, etiudų atlikimas, gebėjimas vertinti save ir kitus klasės mokinius. Žiūrovo etiketo pradmenys.

SCENINĖ KALBA

Sceninės kalbos paskirtis – lavinti balso valdymo, žodinio veiksmo, teksto prasmės suvokimą, kalbos kultūrą, padėti įgyti meninio skaitymo pradinių įgūdžių, skatinti mokinių domėjimąsi lietuvių autorių grožine literatūra.

Sceninės kalbos tikslas – ugdyti mokinių kalbos raiškumą ir gebėjimus įtaigiai, išraiškingai ir paveikiai perteikti klausytojams literatūrinį tekstą.

Sceninės kalbos uždaviniai:

- ✓ lavinti balso techniką;
- ✓ formuoti taisyklingos bendrinės kalbos tarties įgūdžius;
- ✓ mokyti vaizdingo garso formavimo;
- ✓ mokyti pasirinkti lietuvių autorių grožinės literatūros kūrinių, jų analizuoti ir interpretuoti;
- ✓ ugdyti įtaigaus meninio skaitymo (skaitovo) gebėjimus.

Sceninės kalbos veiklos sritys:

- ✓ balso technikos lavinimas;
- ✓ kalbos išraiškos lavinimas;
- ✓ sceninės kalbos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Sceninės kalbos mokymas:

mokymosi trukmė – 4 metai.

pamokos vyksta grupėje;

mokymuisi skiriama 1 valanda per savaitę;

Naudojami mokymo(si) metodai, kurie parenkami, atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių amžių, gebėjimus ir poreikius.

Mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis - balso technikos lavinimas	
Nuostata – pažinti savo balso galimybes ir noriai jį tobulinti	
Esminis gebėjimas – skaitant tekstą, taisyklingai kvėpuoti ir artikuliuoti	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Giliai, taisyklingai kvėpuoti, rezonuoti be raumenų įtamos.	1.1.1. Paaiškinti savo balso galimybes, trūkumus ir privalumus; 1.1.2. atlikti įvairius kvėpavimo pratimus.
1.2. Padidinti savo balso diapazoną ir skambesį, pagerinti balso kokybę. Atlikti pratybas įvairiose kūno pozicijose (stovint, sėdint, gulint, pritūpus, judant įvairiomis kryptimis, greičiais).	1.2.1. Paaiškinti, kaip įvairiomis sceninėmis sąlygomis naudoti ir valdyti savo balsą bei kalbą optimaliausiu būdu; 1.2.2. pritaikyti įvairius higieninio ir vibracinio masažo pratimus.
1.3. Pastoviai lavinti tarimą ir artikuliaciją.	1.3.1. Išvardyti, kokie kalbiniai įgūdžiai reikalingi, kokius pratimus reikia pasirinkti ir kokio rezultato siekiama; 1.3.2. greitai ir aiškiai pasakyti išmoktas greitakalbes.
2. Veiklos sritis - kalbos išraiškos lavinimas	
Nuostata – stengtis suprasti, kad scenoje reikalinga suprantama, įprasminta, emocionali kalba	
Esminis gebėjimas – veiksmingai, emocionaliai, natūraliai perteikti scenoje sakomą tekstą	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Naudoti balso garsą, tembrą, tempą, ritmą ir aukštį, siekiant skaitymo teksto raiškumo.	2.1.1. Pritaikyti balso stiprumą ir tembrą sakomo teksto nuotaikai; 2.1.2. išvardinti ir atlikti kalbos tempo, ritmo, aukščio keitimo pratimus.
2.2. Atlikti garsų, žodžių, sakinių junginių pratybas, išreiškiant įvairias emocijas.	2.2.1. Paaiškinti, kaip kinta emocija keičiant balso pobūdį; 2.2.2. pritaikyti tariamą garsą, žodžius, sakinius skirtingoms emocijoms
2.3. Atlikti teksto pasakojimo pratybas, perteikti įvairias emocijas, įsisavinti sakinio logikos pradmenis.	2.3.1. Paaiškinti kuo skiriasi tekstas ir potekstė; 2.3.1. papasakoti trumpą tekstą skirtingomis emocijomis (pvz., linksmai, liūdnai, ironiškai, pikta ir kt.); 2.3.3. pakeisti teksto mintį, keičiant loginių kirčių vietą sakinyje, keičiant žodžių tvarką sakinyje
3. Veiklos sritis - sceninės kalbos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostata – noriai dalyvauti meninio skaitymo pasirodymuose	
Esminis gebėjimas – tinkamai pasirinkti literatūros kūrinių ir jį įtaigiai perteikti klausytojui	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Suprantamai ir paveikliai papasakoti savo sukurto pasakojimą, trumpą prozos ar poezijos kūrinėlį, proginę kalbą.	3.1.1. Pritaikyti trumpam tekstui įvairius ritmus, skirtingas nuotaikas (iškarpos iš laikraščių, reklamos); 3.1.2. gebėti kontaktuoti su klausytoju; 3.1.3. įvardinti pagrindinius kontakto su klausytoju reikalavimus;

	3.1.4. paaiškinti, kūrinio temą, idėją, pagrindinį skaitovo uždavinį.
3.2. Atlikti pasirinkto literatūros kūrinio (prozos, poezijos) analizę.	3.2.1. Apibūdinti kūrinio temą, idėją, aplinkybes, veikėjus; 3.2.2. apibūdinti svarbiausius įvykius; 3.2.3. susipažinti su pasirinkto kūrinio autoriaus kūryba, biografija
3.3. Įtaigiai perteikti pasirinktą nesudėtingą lietuvių literatūros kūrinį klausytojui (žiūrovui).	3.3.1. Nustatyti pasakotojo uždavinį; 3.3.2. paaiškinti kaip kaupti vaizdinius; 3.3.3. perteikti kūrinio nuotaiką, temą, logiką; 3.3.4. paaiškinti sceninės kultūros reikalavimus

Sceninės kalbos turinys:

balso technikos lavinimas: raumenų atpalaidavimas, kalbinis kvėpavimas, jo technika ir tobulinimas, balso diapazono plėtimo, taisyklingo tarimo ir artikuliacijos lavinimas, greitakalbės; išraiškingumo lavinimas: kūrybiškai naudoti garsą, tembrą, tempą, ritmą ir aukštį, išreikšti norimą emociją, išmokti atskirti tekstą nuo potekstės. Loginis kirtis, pauzė; mokinio sceninės kalbos raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje: lietuvių literatūros (prozos ir poezijos) kūrinių skaitymas, pasirinkimas, pasirinkimo motyvacija, kūrinio atpasakojimas. Sakinio logika. Kūrinio analizė, kūrinio perteikimas klausytojui.

SCENINIS JUDESYS

Sceninio judesio paskirtis – lavinti mokinių kūno plastiką, fizinį ištvermingumą, padėti pažinti savo kūno galimybes ir jas pritaikyti kūryboje. Mokiniai įgyja žinių apie kūno atpalaidavimo, kritimo, judėjimo erdvėje technikas.

Sceninio judesio tikslas – ugdyti mokinių judesio prasmės suvokimą teatrinėje kūryboje ir įvaldyti jį kaip teatro raiškos priemonę.

Sceninio judesio uždaviniai:

- ✓ mokytis valdyti savo kūną;
- ✓ išraiškingai judėti scenoje;
- ✓ lavintis plastiškumą, ritmiškumą ir muzikalumą;
- ✓ išmokti judesius jungti į visumą.

Sceninio judesio veiklos sritys:

- ✓ fizinis kūno lavinimas;
- ✓ judesių plastika ir raiška;
- ✓ judesių jungimas į visumą.

Sceninio judesio mokymas:

mokymosi trukmė – 4 metai.

mokymuisi skiriama 1 valanda per savaitę;

pamokos vyksta grupėje;

naudojami mokymo(si) metodai, kurie parenkami, atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių gebėjimus ir fizinius duomenis.

Mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis - fizinis kūno lavinimas	
Nuostata – siekti kūno laisvumo	
Esminis gebėjimas – išplėtoti kūno fizines galimybes ir pasiruošti kūrybiniam darbui scenoje	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Įtempti ir atpalaiduoti kūno raumenis, rasti kūno svorio centrą, pusiausvyrą.	1.1.1. Apibūdinti savo kūno fizinių savybių trūkumus ir privalumus; 1.1.2. išvardinti ir parodyti taisyklingos ir netaisyklingos sceninės stovėsenos, eisenos, sėdėjimo skirtumus.

1.2. Atlikti kūno lankstumo, judrumo ir jėgos pratimus, jungiant dėmesio, valios ir ryžto elementus	1.2.1. Apibūdinti valios, ryžto, dėmesio reikšmę atliekant scenoje judesius; 1.2.2. pateikti kūno lavinimo pratimų pavyzdžių, prireikus atlikti juos savarankiškai.
1.3. Kontroliuoti savo judesius.	1.3.1. paaiškinti dėl ko reikalinga savikontrolė, atliekant sceninį veiksmą.
1.4. Atlikti nesudėtingus sceninius kritimus.	1.4.1. Paaiškinti saugaus kritimo techniką, parodyti pavyzdžių
2. Veiklos sritis - judesių plastika ir raiška	
Nuostata – siekti savitai kurti, tobulinant judesių plastiką ir raišką	
Esminis gebėjimas – tikslingai atlikti fizinį judesį įvairiomis sceninėmis aplinkybėmis	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Atlikti įvairius sceninio judesio pratimus, jungiant vaizduotės, fantazijos, emocinės atminties elementus.	2.1.1. Paaiškinti sceninio judesio raiškos reikšmę teatrinėje kūryboje; 2.1.2. susieti atliekamą fizinį veiksmą su vaizduote, emocija, jausmais.
2.2. Atlikti raiškų psichologinį gestą.	2.2.1. Nurodyti jausmų, emocijų, valios ir atliekamo gesto ryšį;
2.3. Paskirstyti judesį erdvėje pagal skirtingą ritmą ir tempą, perteikti muzikos charakterį.	2.3.1. paaiškinti judesio ir muzikos ritmo, tempo, dinamikos terminus; 2.3.2. keisti judesio charakterį priklausomai nuo aplinkybių.
3. Veiklos sritis - judesių jungimas į visumą	
Nuostata – noriai komponuoti judesio etiudus	
Esminis gebėjimas – atlikti nesudėtingus sceninio judesio etiudus	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Kurti skirtingos nuotaikos ir charakterio judesių derinius, pasirenkant skirtingą tempą ir ritmą.	3.1.1. Išvardyti ir paaiškinti pagrindinius judesių derinių kūrimo principus.
3.2. Atlikti judesius kartu su partneriu (partneriais).	3.2.1. Tikslingai judėti erdvėje, nepaliekiant kūnu kitų grupės mokinių; 3.2.2. prisiderinti prie partnerio judesių ritmo ir tempo.
3.3. Kurti nesudėtingus individualius ir grupinius sceninio judesio etiudus, kompozicijas.	3.3.1. Nusakyti kuriamos kompozicijos ar etiudo pagrindinę mintį, nuotaiką ir galimą įvykių seką; 3.3.2. numatyti judesių pasirinkimą kūrybiniam sumanymui įgyvendinti.

Sceninio judesio turinys:

- ✓ fizinis kūno lavinimas: raumenų įtempimas ir atpalaidavimas; laikysenos ir eisenos koregavimas; pusiausvyros pratimai; kūno lankstumo, jėgos ir judrumo ugdymas, jungiant dėmesio, valios ir ryžto elementus; nesudėtingų sceninių kritimų technika;
- ✓ judesių plastika ir raiška: vaizduotės ir iniciatyvos ugdymas, siekiant plastinės raiškos;
- ✓ psichologinis gestas; rankų raiškos tobulinimas; ritmiško ir muzikalaus judesio pratimai; improvizaciniai judesio etiudai;
- ✓ judesių jungimas į visumą: skirtingo charakterio, tempo ir ritmo judesių jungimas, partnerio judesių pajautimas, pamatymas, supratimas ir kontroliavimas, nesudėtingų sceninio judesio etiudų ar kompozicijų kūrimas.

VAIDINIMŲ KŪRIMAS

Vaidinimų kūrimo paskirtis – supažindinti mokinius su vaidinimo kūrimo pagrindais: medžiagos pasirinkimu, scenarijaus ar pjesės (ištraukos) skaitymu, analizavimu, vaidmenų paskirstymo principais, etiudų kūrimu, režisūrinio sumanymo įgyvendinimu, teatro raiškos

priemonių panaudojimo galimybėmis; suteikti mokiniams kolektyvinės kūrybos patirties dalyvaujant ištraukų bei ištisinio vaidinimo repeticijose.

Vaidinimų kūrimo tikslas – nuosekliai lavinti meninę raišką, ugdyti mokinių gebėjimą kurti bendrame vaidinime, sujungiant ir pasitelkiant patirtį, įgytą mokantis visų programos dalykų.

Vaidinimų kūrimo uždaviniai:

- ✓ kūrybiškai pritaikyti vaidybos, sceninės kalbos ir judesio pamokose įgytas žinias ir gebėjimus;
- ✓ sudaryti galimybes mokinių iniciatyvai ir aktyvumui, pasirenkant jų kūrybinius poreikius atitinkantį repertuarą;
- ✓ siekti, kad, kurdami ir vaidindami etiudus, improvizacijas, spektaklius, mokiniai ugdytųsi kolektyvinės kūrybos pojūtį, derintų savo veiksmus su kitais atlikėjais;
- ✓ stebėti ir vertinti kitų teatrų, atlikėjų kūrybinius darbus, profesionalų spektaklius, skatinti domėjimąsi klasės, mokyklos, savivaldybės kultūriniais renginiais, dalyvauti juose;
- ✓ ugdyti gebėjimus išraiškingai atlikti nesudėtingus vaidmenis kolektyviniame vaidinime.

Vaidinimų kūrimo veiklos sritys:

vaidinimų kūrimo pradinių įgūdžių ugdymas;

pasirodymai.

Vaidinimų kūrimo mokymas:

mokymosi trukmė – 4 metai.

mokomasi 1 valanda per savaitę;

pamokos vyksta grupėje, gali būti sudarytos mobilios grupės;

naudojami mokymo(si) metodai atsižvelgiant į pamokos turinį, mokinių amžių, asmeninius gebėjimus, poreikius.

Mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis - vaidinimų kūrimo pradinių įgūdžių ugdymas	
Nuostata – aktyviai plėtoti vaidybos, sceninės kalbos ir judesio gebėjimus bendradarbiaujant	
Esminis gebėjimas – realizuoti kūrybinius sumanymus kolektyve	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Dalyvauti klasės vaidinimo pasirinkime.	1.1.1. Išsakyti savo nuomonę, siūlyti sprendimų; 1.1.2. paaiškinti kolektyvinės kūrybos principus (atsakomybė, bendradarbiavimas, tolerancija, aktyvus dalyvavimas); 1.1.3. pagrįsti vaidinimo temos pasirinkimą.
1.2. Kurti nesudėtingus siužetus, etiudus ar pasirinkto literatūrinio kūrinio (novelė, pasakėčia, apsakymas, eilėraštis ir kt.) inscenizaciją, dramaturgijos kūrinį.	1.2.1. Apibūdinti kuriamos situacijos turinį, aplinkybes, nurodyti kuo situacija įdomi ir aktuali pačiam ir kitiems; 1.2.2. apibūdinti kuriamo vaidinimo temą, idėją, tikslą, uždavinius, įvykius, pagrindinį konfliktą; 1.2.3. išvardinti vaidinimo kūrimo etapus: medžiagos pasirinkimas, scenarijaus ar pjesės (ištraukos) skaitymas, analizavimas, vaidmenų paskirstymas, režisūrinio sumanymo aptarimas, etiudų kūrimas, teksto mokymasis, ištraukų bei ištisinio vaidinimo repeticijos.
1.3. Pritaikyti vaidinime teatrinės raiškos ir vizualines priemones.	1.3.1. Paaiškinti kokias menų rūšis galima naudoti vaidinimo kūrimui, kodėl teatras yra apjungiantis menas; 1.3.2. išvardyti kokios yra vizualinės priemonės (šviesa, muzika, kostiumai, grimas, scenografija, multimedija ir kt.) ir apibūdinti, kaip šios priemonės vaidinime padeda atskleisti idėją, pagrindinę mintį, sustiprina emocinį poveikį.
2. Veiklos sritis - pasirodymai	
Nuostata – aktyviai dalyvauti klasės, kolektyvo vaidinimuose, šventėse, projektuose, spektakliuose, koncertuose ir kituose kultūriniuose renginiuose	

Esminis gebėjimas – atlikti savo kūrybos vaidmenį ar vaidinimą viešai, analizuoti ir vertinti pasirodymus, kultūrinius renginius	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Rodyti vaidinimus žiūrovui, dalyvauti klasės, mokyklos, savivaldybės teatrinuose festivaliuose, šventėse, koncertuose ir kituose kultūriniuose renginiuose.	2.1.1. Susipažinti su salės ir scenos technine įranga, žinoti pagrindinius terminus; 2.1.2. išvardinti sceninės kultūros ir elgesio esminius reikalavimus; 2.1.3. išvardinti išorinės ir vidinės įtampos pašalinimo priemonės.
2.2. Stebėti ir vertinti draugų vaidybą, įsivertinti savo pasiekimus ir trūkumus, stebėti ir vertinti profesionalų spektaklius, vaidinimų įrašus ir vaidinimus, rodomus mokykloje, kultūros įstaigose, mėgėjų, mokykliniuose teatruose.	2.2.1. Įvardyti vaidinimo vertinimo kriterijus; 2.2.2. apibūdinti ir argumentuotai vertinti savo ir klasės draugų vaidybą, nusakyti rezultato pasiekimui pozityvius ir negatyvius veiksniai; 2.2.3. įvardyti vertybes, išreikštas spektaklyje, renginyje.

Rekomenduojamas vaidinimų kūrimo turinys:

- ✓ vaidinimų kūrimo pradinių įgūdžių ugdymas: kūrinio (pjesė, apsakymas, novelė, pasakėčia, eilėraštis ir kt.) pasirinkimas, motyvacija, analizė, pasiskirstymas vaidmenimis. Savos kūrybos skatinimas (vaikų sukurti siužetai). Režisūrinis sumanymas. Vaidinimo visumos suvokimas: atskirų scenų jungimas į vientisą vaidinimą; minimalių vaizdinių ir garsinių priemonių panaudojimas kuriamame vaidinime, vaidmens ruošimas, režisūrinio sumanymo įgyvendinimas, kūrybinio bendradarbiavimo, organizacinių įgūdžių ir atsakomybės ugdymas; kolektyvinės kūrybos principų suvokimas; aktyvus dalyvavimas, rengiant vaidinimą;
- ✓ pasirodymai: sukurtų vaidinimų parodymas savo klasėje, tėvams, mokykloje, mieste; vaidinimų parodymas teatrų šventėse, festivaliuose; sceninės kultūros ir kolektyvinės atsakomybės suvokimas; kitų grupių ir teatro kolektyvų spektaklių stebėjimas ir vertinimas; klasės, mokyklos, savivaldybių kultūrinių renginių stebėjimas, dalyvavimas juose, vertinimas; profesionalių spektaklių stebėjimas, vertinimas.

Programai įgyvendinti reikalinga mokymo aplinka ir mokymo priemonės:

- ✓ judėjimui pritaikytos klasės su persirengimo kambariais, langų užtemdymo įranga ir teatrinio apšvietimu;
- ✓ mobiliųjų dekoracijų detalės, teatrinio kostiumo dalys, sceniniai daiktai, kitos priemonės, kurių reikia teatro technologijų ir grimo pamokoms;
- ✓ įgarsinimo aparatūra, vaizdo demonstravimo aparatūra, kompiuteris, filmavimo kamera, garso ir vaizdo įrašų rinkiniai;
- ✓ sandėlis dekoracijoms, kostiumams ir rekvizitams.

KOMPETENCIJOS

Įgyvendinant Teatro NVŠ programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, skaitmeninė, pilietiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kultūrinė. Jos pateiktos pagal kompetencijų ugdymo intensyvumą.

Pažinimo kompetencija

Lavindami kūną ir balsą, vaizduotę ir empatiją, mokydamiesi reikšti mintis ir jausmus, išgyvendami bendras emocijas ir įveikdami bendrus iššūkius, mokiniai pradeda geriau suprasti ne tik juos supančią aplinką, tikrovės ar fantazijų pasaulį, bet ir mokosi savistabos bei saviraiškos. Sąmoninga, įprasminama aplinkos stebėseną ir gebėjimas teatrinėmis priemonėmis išreikšti išorinį ir vidinį savo (kito) pasaulį – tai teatrinės raiškos pradmenys, kuriuos mokiniai įgyja ir tobulina teatro

dalyko pamokose. Kiekvienas pasirinktas ar mokytojo pasiūlytas išbandyti teatrinės raiškos būdas, pažintis su teatro formomis, istoriniais ir kultūriniais nacionalinio bei pasaulinio teatro ir teatrinių reiškinių kontekstais suponuoja naujų žinių poreikį, kurių sistemingas naudojimas teatro ir kitų dalykų mokymosi procese didina mokinio suinteresuotumą, ugdo savarankiškumą, skatina dvasinį ir intelektualinį tobulėjimą, pagarbą intelektualinei nuosavybei. Per teatro raišką ir teatro meno bei teatrinių reiškinių pažinimą, jų supratimą ir vertinimą formuojamas gilesnis, būties problematiką užčiuopiantis dvasinio ir materialaus pasaulio suvokimas.

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

Teatras – socialinis menas. Jo prigimtyje užkoduota socialinės žmogaus būties refleksija. Mokiniai, dirbdami grupėje ir siekdami bendro tikslo, yra įtraukiami į socialinius ryšius, ugdomi bendruomeniškumo, tolerancijos, empatijos jausmus. Dalyvaudami ir (ar) pristatydami savo teatrinius darbus bendraamžių, mokyklos, bendruomenės auditorijai, mokiniai įprasmina savo veiklą ne tik kaip meninę (kūrybinę), bet ir kaip socialiai, visuomeniškai atsakingą. Susipažindami su teatro raida ir jo formomis, teatro aktualizuojamomis socialinės nelygybės, socialinių prieštaravimų, žmogaus ir aplinkos sugyvenimo temomis, mokiniai mokosi saugiai naudotis virtualiais kūrybos įrankiais, įsisąmonina socialinę ir visuomeninę teatro reikšmę. Analizuodami spektaklius, renginius, ruošdami pasirodymus, mokiniai skatinami diskutuoti ir teatrinėmis priemonėmis reflektuoti socialinės tikrovės, visuomenės raidos, sveikos gyvensenos, atsakingo vartojimo, ekologijos klausimus.

Kūrybiškumo kompetencija

Teatro dalykas priklauso meninio ugdymo sričiai, tad kūrybiškumas čia visų pirma siejamas su meninių mokinio gebėjimų atvėrimu ir stiprinimu. Teatro dalyko užduotys skirtos lavinti mokinio vaizduotę, ieškoti netikėtų sprendimų, mąstyti strategiškai ir inovatyviai, naudotis tradicinėmis ir netradicinėmis raiškos priemonėmis, generuoti ir įgyvendinti naujas idėjas. Kūrybiškumas svarbus ugdant mokinio asmens savybes – poreikį ir siekį tobulėti, lavinti psichofizinę savijautą, vertinti įvairovę ir atskleisti savo unikalumą. Kūrybiškumo ugdymui skiriama ne tik teatrinė raiška – vaidybiniai etiudai, improvizacijos, dramaturginio komponavimo ir raiškos kalbos, judesio pratys, bet ir pažintinės, analitinės veiklos – teatrinių pavyzdžių stebėjimas ir vertinimas, sceninių vaizdinių ir įvaizdžių interpretavimas, skatinantis mokinį remtis ne tik asmenine patirtimi, bet ir išradimais naudotis įgytomis žiniomis, mąstyti originaliai. Teatro dalyko ugdomas kūrybiškas – nešabloniškas, lankstus, drąsus, jautrus, skatinamas poreikio keisti ir keistis – mąstymas, mokinio atskleistas kuriant ir (ar) vertinant teatrą, padės jam mokantis kitų dalykų, neformaliojo ugdymo veiklose ir kasdieniame gyvenime, renkantis tolesnes studijas ar profesiją.

Pilietiškumo kompetencija

Teatro dalyko veiklos per teatro kūrybą ir pažinimą skatina mokinius puoselėti istorinę atmintį, paveldą, suprasti ir (i)vertinti tapatumo, bendruomeniškumo, socialinės ir kultūrinės atsakomybės reikšmę. Pažindami savo ir kitų šalių bei tautų teatrinę kultūrą, suprasdami ir įvertindami jos įvairovę ir unikalumą, lygindami nacionalinius, europinius ir pasaulio teatrinės kultūros pavyzdžius mokiniai ugdomi tolerancijos, pagarbos, solidarumo ir teisingumo jausmus, dalijasi jais savo kasdienėje ir viešojoje aplinkoje. Demokratiška, laisva kūrybos ir diskusijų (lygių galimybių, migracijos, socialinės integracijos, Europos sąjungos laisvių ir vertybių temomis) atmosfera teatro dalyko pamokose, mokinių dalyvavimas mokyklos, bendruomenės, nacionaliniuose bei tarptautiniuose renginiuose, šventėse, pilietinėse ir meninėse akcijose prisideda prie jų pilietinės savivokos, bendražmogiškų vertybių puoselėjimo

Kultūrinė kompetencija

Išbandydami įvairias teatrinės kūrybos (raiškos) formas, žiūrėdami ir analizuodami teatro spektaklius bei reiškinius, susipažindami su Lietuvos ir pasaulio teatru bei kūrėjais, mokiniai ugdomi estetinę ir kultūrinę nuovoką: atpažinti istorinius teatro raidos laikotarpius, tradicines ir

novatoriškas spektaklio formas, gali susieti jas su artima aplinka ir šalies kultūriniu kontekstu. Klasikinių ir šiuolaikinių Lietuvos bei užsienio teatro formų, etninių savo ir kitų šalių teatralizuotų švenčių, renginių pažinimas, gebėjimas įvertinti jų kultūrinę įvairovę ir lygiavertiškumą prisideda prie mokinio kultūrinio išprusimo, kultūrinio tapatumo suvokimo, pagarbos kitų tautų kultūroms ugdymo

Komunikavimo kompetencija

Teatras – dialogo menas. Bet koks teatrinis reiškinys yra grįstas aktyviu komunikacijos procesu, kurio metu kūrėjai siunčia savo žinią suvokėjams. Nuo pirmų teatrinės raiškos užsiėmimų mokiniai įsitraukia į verbalinę ir neverbalią komunikaciją su partneriais, erdve, supančia aplinka ir daiktais – taip mokomasi bendrauti, perteikti savo jausmus ir emocijas, kurti ir suprasti prasmingą dialogą. Skatinami aktyviai dalyvauti teatro pamokose, mokiniai išmoka komunikavimo taisyklės: mokosi rinktis adresatą ir priemones, derinti jų strategijas, atpažinti ir įvertinti siunčiamus ir gaunamus pranešimus. Teatrinė komunikacija, grįsta meninės kalbos kodais, ugdo mokinių (savi)raišką, skatina pasitelkti ne tik verbalinės, bet ir fizinės, muzikinės, vizualios kalbos galimybes, su ja eksperimentuoti. Analizuodami ir interpretuodami spektaklius bei teatrinis reiškinys mokiniai skatinami įsigilinti į žodinę ir vaizdinę spektaklio kalbą, suprasti asociacijas, potekstes, užuominas, įiminti perkeltinės prasmės ir meninių tropų reikšmes. Teatrinį tekstą bei pranešimų kūrimas ir analizė prisideda prie mokinių gebėjimo kurti ir dalyvauti komunikacijos situacijose, skirti teisingą ir klaidingą, pozityvią ir žalingą informaciją.

Skaitmeninė kompetencija

Tai asmens gebėjimas pažinti ir valdyti skaitmenines technologijas, kritiškai ir atsakingai naudotis jomis ugdantis, dirbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Naudojant skaitmenines technologijas, turime galimybes supažindinti mokinius su kasdien atsinaujinančiais pasaulio, Europos ir Lietuvos pasiekimais teatro reiškinio kontekste, išmokyti atpažinti teatro elementus kasdienybėje, susieti teatrą su socialinėmis problemomis ir, panaudojus įvairias teatrinės priemones, kurti galimus problemų sprendimo būdus klasėje, scenoje bei netradicinėje erdvėje, dalyvauti tarpdisciplininuose projektuose. Skaitmeninių technologijų naudojimas leidžia pasinerti į kino kūrimą, montuoti filmus ir pristatyti juos virtualiojoje erdvėje. Muzikos kūrimo programėlės leidžia pritaikyti jau sukurtą ar kurti originalią muziką, triukšmais ar garso efektais praturtintą fonogramą įvairioms teatrinėms scenelėms, spektakliams. Nuotolinio ugdymo platformose patogų pristatyti meninį skaitymą, rengti improvizacijas, vaidinti monospektaklių ištraukas, kurti filmus, reklaminius projektus, mokytis teatro istorijos, retorikos, diskutuoti, puoselėti savo informacinę vertybę? kultūrą?, atrasti savyje kūrybinį? galiu? sumaniai valdyti skaitmenines technologijas teatro pasaulio ir savęs pažinimui.

PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Mokiniai vertinami kiekvieną pamoką žodžiu išsakant pagyrimus ir/ar pastabas apie atliktus darbus bei jų kokybę.

Pusmečio pabaigoje mokiniai dalyvauja veiklos pristatymuose, renginiuose, vaidinimuose ar kitokioje viešojoje veikloje, kuriose atskleidžiami išmokti įgūdžiai.

Mokinių pasiekimai vertinami pusmečio pabaigoje įskaitomis. Įskaitos vertinimai surašomi TaMo dienyne bei Rokiškio r. Juodupės gimnazijos neformaliojo švietimo skyriaus mokinių pasiekimų vertinimų segtuvuose.

Programa baigiama rengiant projektinį darbą ir jį pristatant programą lankantiems mokiniams bei gimnazijos bendruomenei.

Sėkmingai baigę programą mokiniai, turintys 8 vertinimus „įskaityta“ gauna Neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimą, patvirtinantį įgytas kompetencijas bei programos baigimą.